

hogy mindenik iskola csak része lévén a köznevelés szervezetének, egyik iskolafaj tantervét sem szabad csupán az illető iskolafaj szempontjából nézni. — 5. szám. *Avár Gyula* a mi polgáriskolánkhoz hasonló külföldi iskolákat ismerteti s a magyar polgáriskolát hét osztályú, de egy irányú intézménynek kívánja. — Az egyesület leányiskolai bizottsága hozzászólást kér az e célból közölt tanterv-javaslatához. A létesítendő V—VI. osztályban heti két órát szánnak nevelés tanra és egészség tanra. Bizonyára elgondolják azt is, hogy nem az elméleti fejtegetések, hanem sok gyakorlatosság itt a fő. A közölt tervezet erre mutat. — Aggodalommal látjuk e számokból annak a jeleit, hogy a polgáriskolák körében igazgatók és nem-igazgatók ellentéte van kialakulóban. Mindenik iskolánk belső élete közügy; ezért egész nevelésünk érdekében óhajtuk, hogy e jelek komolyabb folytatás nélkül maradjanak.

Protestáns Szemle. 2. szám. *Szelényi Ödön* (Ág. h. ev. tanügyi mozgalmak) az evang. tanárok és tanítók országos egyesületének 1911/12. évkönyvét ismerteti. A protestáns iskolák szükségessé voltát hangoztatja mindenik cikk s az ezekben folyó munka erősítését célozza.

Uránia (XIV. évf., 1913., szerkeszti Szász Károly és Mikola Sándor) 2. szám. *Bíró Sarolta* a hágai erkölcsnevelési kongresszuson szemben álló irányokat ismerteti bíráló megjegyzésekkel.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

Tanulók nyilatkozatai az olvasásról. *Lüttge*, leipzig-i tanító megfigyelések és körkérdések útján igyekezett kipuhatolni, hogy növendékei az olvasásban mennyire haladtak: hogyan olvasnak, az olvasott szövegből mit és mennyire ragadnak meg s miként használják a szerzett készséget önállóan, azaz a tanító befolyása nélkül. A tanítványok (10 éves leányok) akkor kerültek az ő kezébe, még nem adott nekik semmi utasítást arra nézve: mit és hogyan olvasanak. Maga a felolvasás türethősen ment; kérdéseire azonban érdekes válaszokat nyert. Első kérdése az volt: szeretnek-e olvasni? 38 leány közül igennel felelt 29, köztük minden gyenge tanuló, kivéve a leggyengébbet, aki az osztály két legjobb tagjával együtt a nemmel felelő 9 közé tartozott. Második kérdés: mikor és mennyit olvasnak naponként? Némelyik félórát, egy órát, mások többet jelöltek meg, de volt ilyen válasz is: «Olvasok» amíg csak valaki abban nem

hagyatja». «Ha lehetne, olvasnék egész nap». Legdühösebb olvasó egy testileg, szellemileg gyenge leány, aki soha sem járt a belváros szűk utcáin túl és még nem látott zöld mezőt! S erről minden órán kiderül, hogy az olvasottak belső összetartozását nehezen tudja felfogni, de elmondani mégis jobban tudja azt, amit olvasott, annál, amit látott. Milyen lehet ennek a lelki világa, ha az írók szavait szemlélettel kapcsolni nem tudja, a környezet legegyszerűbb viszonyait sem ismeri?! Az író tapasztalta, hogy egy-egy könyvet (76, 98, sőt 176 lapost!) egyetlen délután olvastak el e kis leányok! Harmadik kérdése volt: érezték-e már kellemetlen hatását az olvasásnak? 23 a sok olvasás után kettősen látta a tárgyakat, 14-nek a látása néha elsötétült; fejfájás is gyakori következmény volt. 18 esetben a képzelet túlságos felizgatását jelenti, amit az illetők írnak; a nyugtalanul alvás is több esetben bekövetkezett. Negyedik kérdés: rövid vagy hosszú történetet olvasnak-e szívesebben? Hosszú történetet 16, rövideket 22 szeret. És pedig a sokat olvasók majdnem mind a hosszú olvasmány mellett szavaztak. A rövidet sokan azért szeretik, mert «alig tudják a végét várni», vagy hogy minél előbb újat kezdhessenek. Érdekes volt a Robinsonnal tett próba. Minden utasítás nélkül átadott mindeniknek egy példányt. Egyik szombattól hétfőig elolvasta; 16 leány 1—2 hét múlva visszaadta anélkül, hogy végig olvasta volna (legtöbb azt mondta, hogy nem ért rá); 3 unalmasnak mondta s egynek nem engedték meg szülei a folytatást, mert Robinsonnal álmodott. Arra a kérdésre: mi újat tanultak belőle, 15 ilyesmire nem emlékezett, a többi a legkülönösebb válaszokat adta; majdnem mindig csak felületes és elmosódó képök maradt a dolgokról. E kísérlethől Lüttge megállapítja, hogy a gyermekek szeretnek olvasni, de hangsúlyozza azt is, hogy a gyors és értelmetlen olvasás ártalmas; nem elég tehát jó olvasmányokról gondoskodni, hanem meg kell tanítani a gyermekeket arra is, miként olvasanak otthon, magokban. S ne feledje a tanító soha, hogy a hangos és a magában való olvasás között mily nagy a különbség a megértés szempontjából. Tehát ezzel is törődni kell, hiszen az olvasás-tanítás igazi célja: az olvasmányok útján való önművelésre szoktatás. (Die deutsche Schule 1913, febr.).

i.

Hibák a tanító egyéniségében. A tanítás hibáiról sokat írtak már. Azonban — egy amerikai cikk írója szerint — a baj igazi forrására nem mutattak rá. Ha rámutattak volna is itt-ott, nem lehet azokat elég gyakran hangoztatni, ha célunk a nevelésnek minél tökéletesebb fokra való emelése. A tanítás művészet, amely a pedagógiai tanulmányra van alapítva. A pedagógiailag képzett s tapaszt-